

המלחמה מילחמת יום הכיפורים בדרך אל הקרב

מערכת הביטחון. הצינוקורפיה, המכינה את גלופות הת-
מונות של עיתון זה, כימעט חדלה להתקיים אף היא.
לא יכולנו להשלים עם אי-הופעת העתון, ולוא גם
מביחנה היסטורית. היה זה לא רק ענין של גאווה מיק-
צועית, אלא גם רצון להגיד לפחות את המילים הראשונות
שלנו על המלחמה. קיוונו שיש מי שמעוניינים לשמוע
את תגובתנו של המלחמה שפרצה במפתיע.
כך הוצאנו את הגיליון הקטן ביותר של העולם הזה
שיצא אי-פעם — שמונה עמודים בלבד.

ליון זה המוחזק עתה בידך, הוכן על-ידי צוות
קטן עוד יותר מאשר הגיליון הקודם. כי בינתיים
גוייסו גם כמה מעובדי המינהלה של העתון ואפילו שליה
המערכת. למרות זאת לא הרמנו ידיים, החלטנו להמשיך
ולהוציא את העתון בכל תנאי.
הבעיה הפיסית של הוצאת העתון, אינה כמובן הבעיה
היחידה שמציבה המלחמה בפנינו.
מלחמה זו שונה מכל קודמותיה מבחינות רבות. אחת
התופעות המאפיינות אותה היא העובדה שתמונת המל-
חמה משתנה כימעט מדי כמה שעות. מה שנכתב בבוקר
הופך למיושן בצהריים. מה שנכתב ביום ראשון נראה
כבר כטרומפטיסטורי ביום שני.
במצב כזה התקשתה הטלוויזיה להתחרות ברדיו וה-
עיתונות היתקשתה להתחרות בטלוויזיה במהירות הדיווח
ובהיקפו. עיתון מצוייר כהעולם הזה, המחייב הכנה הרבה

מ אז הוקמה המערכת הנוכחית של עתון זה, באפ-
ריל 1950, לא היה אף שבוע אחד שבו לא הופיע
העולם הזה.
לא רק מעשי האלימות שכוונו מדי פעם נגד המערכת
עצמה, כמו שריפת משרדי המערכת, הנחת הפצצות בה
והכאת עורכי העתון לא גרמו להפסקת הופעתו של
העולם הזה. גם המלחמות הגדולות לא עשו זאת.
כל מלחמה היתה עבורנו בעייה קשה. המערכת היתה
ונשארה תמיד צעירה בהרכבה. רוב אנשיה היו והינם
חיילי מילואים. כל גיוס משתק מיד את המערכת. בגלל
המספר המצומצם של חברי המערכת, כמעט ולא ניתן
למצוא תחליף למתגייסים.

אבל בכל פעם היתה לנו שהות כלשהי להתארגן ול-
היערך למשימה של הוצאת העתון בתנאי חירום קשים.
במייבצע קדש של שנת 1956 קדם הגיוס למלחמה.
הכל האמינו אז כי עומדת לפרוץ מלחמה עם ירדן,
והגיליון של ערב המלחמה הוכן בהתאם לכך. כאשר
פרצה המלחמה ביום השני של השבוע בבוקר, והסתבר
כי היא מכוונת נגד מצרים, עוד גותרה בידינו שהות לש-
נות את הגיליון ולהכניס בו כתבות על המלחמה שפרצה.
הגיליון הופיע כסידרו, כשחברי המערכת כבר היו מגוי-
ייסים והתפוררו ברחבי זירת המלחמה. אלה שלא גוייסו
הגיעו באופן פרטיזני בעצמם לאן שהגיעו.

אני זוכר את עצמי, ככתב צעיר של העתון. זמן קצר
קודם לכן השתחררתי מצה"ל ולא נקראתי לשירות.
כאזרח נטלתי מצלמה, ירדתי דרומה ותפסתי טרמפ עם
יחידת רגלים שלחמה ברצועה. חומר זה וחומר שנאסף
על-ידי חברי מערכת אחרים שהפכו בשבוע זה לכתבים
עזר לנו להוציא גיליון שני שכלל דיווח מפורט על מהלכי
המלחמה ואת הלקחים הראשונים.

במלחמת ששת-הימים היתה לנו שהות ארוכה יותר
להיערכות. תקופת ההמתנה איפשרה לנו להכין את המע-
רכת לקראת ימי המלחמה ולהכין מהלפים לאנשים המ-
גוייסים. מכיוון שהינחנו או מראש שהמלחמה תהיה
קצרה והגיליון השני של העתון עלול להופיע אחר-כך,
הוצאנו גם עיתון-ערב זמני בשם דף, שהמשיך להופיע
גם מיספר שבועות אחרי שהמלחמה הסתיימה. יחד עם
הופעת העולם הזה. המאמץ היה כביר, אבל התגברנו עליו.
חברי המערכת שוחררו במהרה, יחד עם כל חיילי
המילואים, וכך עלה בידינו לספק לקוראי העולם הזה
דיווח מהיר על המלחמה, ועל תוצאותיה המדיניות.
הפעם היה המצב שונה לגמרי, וקשה יותר לאין עורר.

„העולם הזה“ 9.10.73

אין דבר גרוע יותר למוראל הישראלי מאשר ההרגשה
שהדברים סתומים. שלא הכל ידוע ומוסבר. מצב כזה
מכשיר את הקרקע לקליטת כל שמועת שווא. חרושת
השמועות, תופעה שלילית ומוזיקה ביותר, צומחת על רקע
זה של עירפול ובלבול.
עוד יותר מזה.

משום כך חשובה בעיתות מלחמה שבעתיים הופעתה
של עיתונות חופשית, המדווחת על המצב בגלוי-לב מירבי,
המנתחת אותו ללא רתע. עתונות כזאת, שאינה נרתעת
מהשמעת דברי ביקורת אחרניים, אפילו בימים קשים של
סכנה, עדיפה על עיתונות שאינה מבחינה בין מידע ותע-
מולה. הציבור הישראלי מעדיף לשמוע על כישלונות ועל
אבידות מאשר להיות שרוי בערפל. כי הידיעה הנוראה
ביותר גורמת לכאב. מצב של אי-ידיעה גורם לחרדה.
על פי הכרה זו פעלה ישראל בכל המלחמות הקוד-
מות שעברו עליה; והתוצאות הצדיקו מדיניות זו. אין
שום סיבה לנהוג אחרת במלחמה זו. להיפך, דווקא
מפני שזוהי מלחמה קשה ומכאיבה; בלתי-צפויה; ללא
מלוא ההכנה הנפשית והמעשית, חשוב לדבוק בגלוי-לב
מוחלט.

מאז החלה המלחמה ועד להופעת גליון זה, חלה תפ-
נית במדיניות ההסברה של ישראל בכיוון זה. אולם התפ-
נית עדיין אינה מליאה. עדיין קיימת בחלקים ניכרים
של הציבור הרגשה של עירפול ובלבול.
אנחנו, אנשי העולם הזה, מאמינים כי גלוי-הלב הוא
שיקול ראשון במעלה, ואנו בטוחים שאנחנו צודקים בר-
תפיסה זו. משום כך ננסה לתרום, ככל שהתנאים יאפשרו
לנו, לפיזור הערפל.

„העולם הזה“ 7.6.67

יותר ארוכה ומורכבת, והמופיע רק אחת לשבוע, מיתקשה
בכך במיוחד.

ככל העתונים היומיים, שאינם יכולים להסתפק רק
בחומר המורס אליהם על-ידי כתביהם, נאלצים גם אנו
להיות מוזנים מהחומר המורס באמצעות מכוונת ההסברה
הרשמית של המדינה.
כמו בתחומים אחרים, כך גם בתחום זה, אירעו בימים
הראשונים של המלחמה תקלות לא מעטות. בימים כש-
צה"ל היה עסוק במאמץ עילאי כדי לבלום את הצבאות
התוקפים, לא פעלה מכוונת ההסברה והדיווח כהלכה.
הזרם הדרוש של חומר עתונאי ותצלומי מזירות הקרב
לא הגיע במועד ובצורה הנאותה. הדבר הורגש היטב
בכל כלי-התיקשורת: הדיווחים היו מעורפלים, הכתבות
היו מימיות ותצלומים של ממש משדות-הקרב חסרו לגמרי.
ברור שסיבות אובייקטיביות גרמו למצב זה. גם בעיות
ביטחון מהסוג שלא היו קיימות במלחמות הקודמות,
כאשר הדיווחים היו על צבא מיתקדם ומנצח, חסמו כ-
מידה מסויימת את זרם המידע.

אבל למרות זאת מותר לומר שזה היה מחדל מצער.
מובן שמגוון להשוות מחדל זה למחדלים אחרים, כשם
שמגוון להשוות את חשיבות התיקשורת לחשיבותה של
הלחימה עצמה, בייחוד בימים בהם נאלצות יחידות קט-
נות לעמוד במאמץ עילאי מול כוח מחץ עצום המסתער
עליהם. בימים בהם ריחפה סכנה של ממש על ביטחונה
של המדינה היה זה יומרני להתייחס למחדל זה.
אולם אל יזלזל איש בחשיבות ההסברה והתיקשורת.
כבר הוכח פעמים רבות שעם ישראל עומד במבחנים
קשים ביותר כשהוא יודע מהו המצב לאשורו, וכשהוא
בטוח שהוסברו לו כל הסיכויים והסכנות הנשקפות לו.
מדינת ישראל מכירה בחשיבות ההסברה. כוח-אדם
ואמצעים עצומים מושקעים בטיפול ובתידרוך מאות הכ-
תבים הזרים שזרמו לישראל מאז פרצה המלחמה. יחידת
דובר צה"ל, הממונה על ההסברה מטעם הצבא, עשתה
עבודה נפלאה כדי לאפשר זרימת מידע בלתי פוסק
ומעודכן לכל כלי התיקשורת, ומהם לציבור. אבל באיזה
שהוא מקום נדמה כי הממונים על ההסברה עשו כמה
שיאות ומעטויות.

ה מלחמה הפתיעה לא רק את צה"ל. היא תפסה
גם אותנו שאננים ובלתי ערוכים למיקרה חירום.
היו רגעים בשבוע שעבר כשהיה ברור לנו שאי-אפשר
בשום פנים מבחינה פיסית, להוציא את גיליון העולם הזה.
אומנם, כאשר פרצה המלחמה, היה כבר חלק מה-
עתון מודפס. בגלל יוסי-הכיפורים, הוקדם חלק מעבודת
ההכנה של העתון וכי-16 מתוך 40 עמודי העתון היו כבר
מוכנים. ערוכים ומודפסים. אבל לעמודים אלה לא היה
כל קשר למלחמה.

כל חברי המערכת, עורכים, כתבים וצלמים, ללא יוצא-
מן הכלל, גוייסו ביום-כיפור. כולם משרתים כחיילים
רגילים ביחידות המילואים שצה"ל, מי בתפקיד נהג, ומי
כרובאי, מי כצנחן ומי כשריון. כאשר התכנסנו במצוא
יוסי-הכיפור במערכת, הסתבר כי רק העורך הראשי, ה-
גולפיקאי, הכתב בצבאי ומוזכרות המערכת לא קיבלו צווי-
חירום לגיוס.

אבל זה לא היה הכל. הסתבר כי הדפוס בו מודפס
העתון נשאר אף הוא כמעט בלי כוח-אדם, וגם העובדים
המעטים שנותרו בו גוייסו כדי לבצע עבודות-דפוס עבור

„העולם הזה“ 31.10.56

תאריך